

Piemērotākās uzņēmējdarbības formas izvēle un darbības uzsākšana

E.Dudareva

(Pēc Dr.oec. Ingunas Leibus materiāliem)

Saturs

Piemērotākās uzņēmējdarbības formas izvēle

- Tiesisko formu salīdzinājums: SIA, IK, saimnieciskās darbības veicējs
- Reģistrēšanās kārtība
  - Komercreģistrā - *www.ur.gov.lv*
  - VID – *www.vid.gov.lv*

Uzņēmējdarbības uzsākšana

- Par ko un kādi nodokļi jāmaksā budžetā
- Grāmatvedības atšķirības atkarībā no tiesiskās formas
- Kā uzsākt grāmatvedību
  - pamatlīdzekļu un materiālu iegāde un uzskaitē
  - personīgās mantas izmantošana (telpas, automašīna, telefons utt.) saimnieciskajā darbībā
  - ieņēmumu uzskaitē

Saimnieciskās darbības tiesiskais pamats

Organizatoriski tiesiskā forma	Tiesiskais pamats	Personas statuss	Plānotās izmaiņas		
			tiesiskais pamats	reģistrācija	termiņš
Komerksabiedrības (SIA, A/S)	<i>Komerclikums</i>	juridiska	Izmaiņas nav plānotas, turpinās reģistrācija Komercreģistrā		
Individuālais komersants (IK)		fiziska			
Individuālais uzņēmums (IU)	<i>Likums „Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu, zemnieka vai zvejnieka saimniecību”</i>	juridiska	<i>Komerclikums</i>	Komercreģistrā par IK vai komerksabiedrību	līdz 30.06. 2011.
Zemnieku un zvejnieku saimniecības (ZS, ZvS)		juridiska	<i>Zemnieku un zvejnieku saimniecību likums, Komerclikums</i>	Komercreģistrā par SIA vai citu komerksabiedrību vai IK vai likvidācija	līdz 30.06. 2011.
Saimnieciskās darbības veicējs (pašnodarbinātais)	<i>Likums “Par nodokļiem un nodevām”</i>	fiziska	<i>Saimnieciskās darbības likums</i>	turpinās VID teritoriālajā iestādē 3	

Komersantu veidi (5)

Komerclikuma B daļa - Komersanti

<i>Komersantu veidi</i>		<i>Komerclikuma panti</i>
IK – individuālais komersants		VIII sadaļa 74.-76.p.
Komerssabiedrības	Personālsabiedrības	PS - pilnsabiedrība IX sadaļa 77.-117.p.
		KS – komandītsabiedrība X sadaļa 118.-133.p.
	Kapitālsabiedrības <i>XI s.134.-184.p.</i> <i>XIV s. 312.-333.p.</i>	SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību XII sadaļa 185.-224.p.
		AS – akciju sabiedrība XIII sadaļa 225.-311.p.

Komercdarbība

Komerclikums, 1.pants

- (1) **Komersants** ir komercreģistrā ierakstīta **fiziskā persona** (IK) vai **komercsabiedrība** (personālsabiedrība un kapitālsabiedrība).
- (2) **Komercdarbība** ir atklāta saimnieciskā darbība, kuru savā vārdā peļņas gūšanas nolūkā veic komersants.
- (3) **Saimnieciskā darbība** ir jebkura sistemātiska, patstāvīga darbība par atlīdzību

Individuālais komersants

Komerclikums

---

74. pants

- IK ir fiziskā persona, kura kā komersants ierakstīta komercreģistrā

75. pants

- fiziskai personai obligāti jāreģistrējas komercreģistrā:
  1. gada apgrozījums > EUR 284 600
  2. gada apgrozījums > EUR 28 500 un vienlaikus > 5 darbinieki
  3. komercaģentiem (45.p.)
  4. mākleriem (64.p.)
- var reģistrēties arī, ja nepastāv minētie apstākļi

76. pants

- IK par savām saistībām atbild ar visu savu mantu

Kapitālsabiedrības

134.pants

Kapitālsabiedrība - komercsabiedrība, kuras pamatkapitāls sastāv no pamatkapitāla daļu vai akciju nominālvērtību kopsummas

SIA - slēgta sabiedrība, kuras daļas nav publiskās apgrozības objekts.

AS - atklāta sabiedrība, kuras daļas (akcijas) var būt publiskā apgrozībā.

Atbildība

- sabiedrība par savām saistībām atbild ar visu savu mantu (*137.p.*)
- sabiedrību var dibināt viens vai vairāki dibinātāji (*140. p.*)
- valdes un padomes locekļiem savi pienākumi jāpilda kā krietnam un rūpīgam saimniekam (*169. p.*)
- sabiedrības kreditors, kurš nevar panākt sava prasījuma apmierināšanu no sabiedrības, var celt prasību sabiedrības labā pret dibinātājiem, valdes un padomes locekļiem, ja tie nodarījuši zaudējumus sabiedrībai un nav tos atlīdzinājuši (*170. p.*)

Kapitālsabiedrības dibināšana

141.-142.pants

- 1) izstrādā un paraksta dibināšanas dokumentus:
  - dibināšanas līgums (143.p.)
  - statūti (144.p.)
- 2) izveido sabiedrības pārvaldes institūcijas, ja paredzēts, ieceļ revidentu;
- 3) apmaksā pamatkapitālu, organizē dibinātāju naudas iemaksu noguldīšanu bankā un saņem izziņu par izdarīto ieguldījumu;
- 4) organizē mantiskā ieguldījuma novērtēšanu (ja tiek izdarīts mantiskais ieguldījums);
- 5) samaksā valsts nodevu par ierakstīšanu komercreģistrā un maksu par reģistra ierakstu izsludināšanu;
- 6) iesniedz komercreģistra iestādei pieteikumu.

146.pants

SIA pamatkapitāls līdz reģistrācijas pieteikuma iesniegšanai apmaksājams vismaz 50% apmērā, pārējā daļa 1 gada laikā no dienas, kad sabiedrība ierakstīta komercreģistrā.

IK un SIA reģistrācijas atšķirības

Rādītājs	IK	SIA
Reģistrācijas un dibināšanas dokumenti	pieteikums Komercreģistra iestādei	pieteikums, jāpievieno 1) dibināšanas dokumenti; 2) bankas izziņa par pamatkapitāla apmaksu 3) dokumenti, kas apliecina mantiskā ieguldījuma vērtību 4) valdes locekļa rakstveida piekrišana 5) valdes locekļu parakstu paraugi 6) paziņojums par juridisko adresi
Valsts nodeva	EUR 28.46	EUR 142.29
Publikācija "LV"	EUR 18.50	EUR 27.03
Pamatkapitāls	nav nepieciešams	minimālā summa EUR 2800 (185.p.)
Statuss	fiziska persona	juridiska persona
Atbildība pret kreditoriem	īpašnieks ar visu savu mantu	sabiedrība ar sabiedrības mantu

IK un SIA likvidācijas atšķirības

Rādītājs	IK	SIA
Lēmuma pieņemšana	<ol style="list-style-type: none"> 1. pieteikums 2. valsts nodeva € 14.23 3. IK reģistrācijas apliecība 	<ol style="list-style-type: none"> 1. pieteikums (norāda likvidatoru – var būt valdes loceklis, dibinātājs, nesaistīta persona) 2. sapulces protokols 3. valsts nodeva € 14.23
Likvidācijas process	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. Paziņojumi kreditoriem (piesaka prasību 3 mēn. laikā) 2. Likvidācijas sākuma finanšu pārskats: <ul style="list-style-type: none"> ■ ja līdzekļu kreditoriem nepietiek, jāpiesaka tiesā maksātnespēja → sertificēts administrators; ■ ja līdzekļi pietiek, tad pēc saistību segšanas – slēguma finanšu pārskats, mantas sadales plāns
Izslēgšana no KR	-	<p>Likvidators iesniedz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pieteikumu UR 2. slēguma finanšu pārskatu 3. atlikušās mantas sadales plānu (ja ir) 4. revidenta atzinums (ja ir) 5. valsts nodeva € 14.23 6. VID izziņa par nodokļu samaksu 7. SIA reģistrācijas apliecības oriģināls
Laiks	3 dienu laikā	Vismaz 6 mēneši, laiks nav ierobežots
Kreditori	3 gadus pēc izslēgšanas	-

IK un saimnieciskās darbības veicēja (SDV) reģistrācijas atšķirības

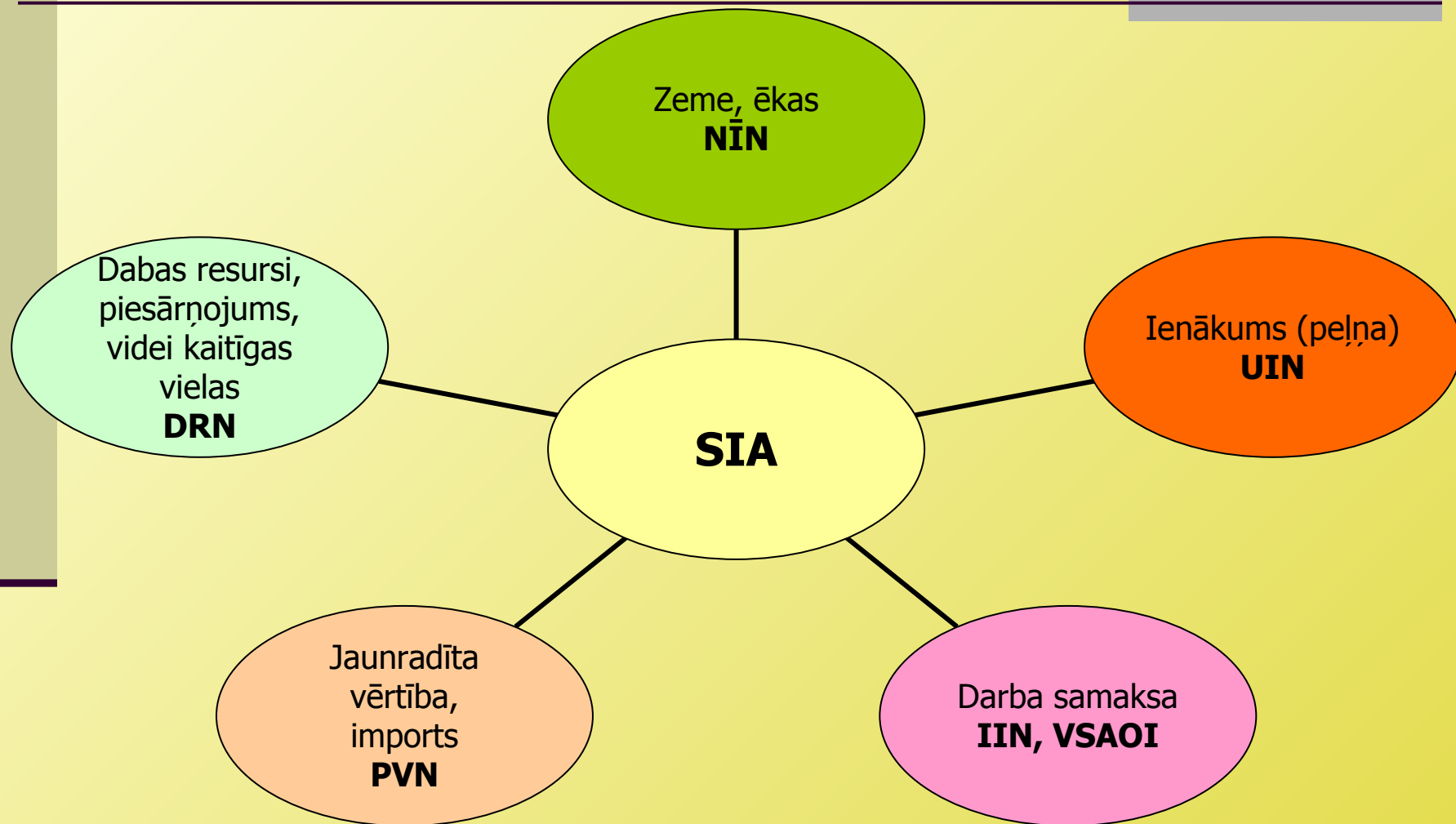
Rādītājs	SDV	IK
Reģistrēšanās	VID	Komercreģistrā
Valsts nodeva	nav	par reģistrācijas darbībām € 28.46; par publikāciju “Latvijas Vēstnesī” € 18.50
Nosaukums	nav	ir nepieciešams
Līgumu slēgšana	fiziskās personas vārdā	firmas vārdā, saglabā fiziskas personas statusu
Informācija par saimniecisko darbību	nav publiski pieejama	ir pieejama LR Uzņēmumu reģistrā (<i>Lursoft</i>)

LR nodokļu veidi

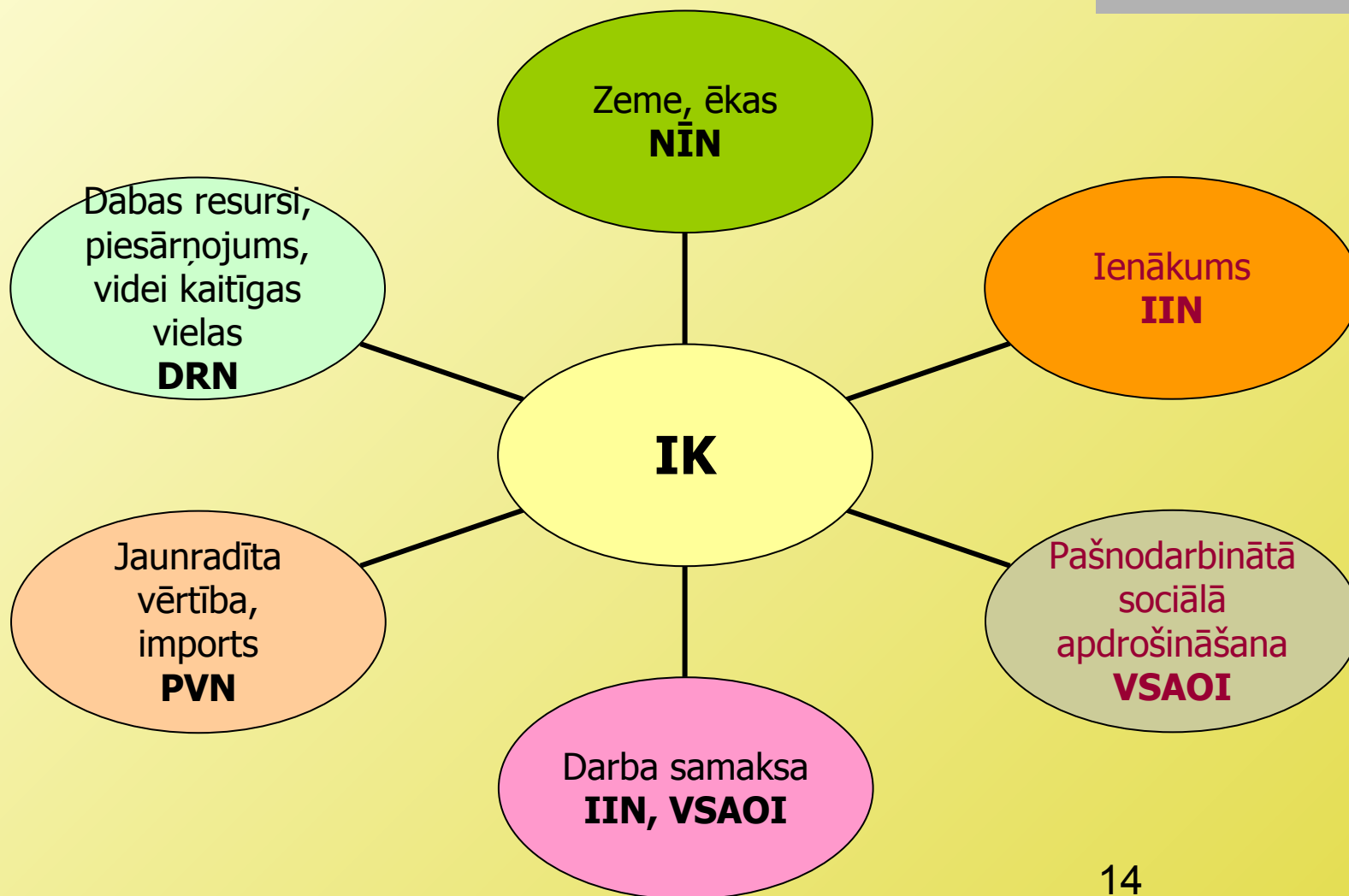
Likums “Par nodokļiem un nodevām”

1. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN)
2. Uzņēmumu ienākuma nodoklis (UIN)
Jebkura juridiska vai fiziska persona, kas gūst ienākumus Latvijā par šiem ienākumiem maksā IIN vai UIN
3. Nekustamā īpašuma nodoklis (NĪN)
4. Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)
5. Akcīzes nodoklis
6. Muitas nodoklis
7. Dabas resursu nodoklis (DRN)
8. Izložu un azartspēļu nodoklis
9. Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI)
10. Vieglo automobiļu un motociklu nodoklis
11. Elektroenerģijas nodoklis

SIA budžetā maksājami nodokļi un to objekti

IK budžetā maksājamie nodokļi un to objekti

Nodokļu atšķirības

Rādītājs	IK, SDV	SIA
Ienākuma nodoklis	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN)	Uzņēmumu ienākuma nodoklis (UIN)
Nodokļa likme	no 2014.g. - 23%	no 2004.g. 15%; no 2010.g. dividendēm 10%
Ar nodokli apliekamo ienākumu rēķina pēc	VG - kases princips (nauda saņemta vai samaksāta) DG - uzkrāšanas princips	DG - uzkrāšanas princips (ieņēmumi nopelnīti, izdevumi radušies)
Īpašnieka sociālā apdrošināšana	pašnodarbinātais - no minimālās summas (2016.g. €370 x 30.58%)	darba ņēmējs - no darba samaksas (minimālā 2016.g. €370 x 34.09% (10.5+23.59))
Sociālās apdrošināšanas veidi	1. pensiju 2. maternitātes un slimību 3. invaliditātes 4. vecāku apdrošināšana	Papildus vēl 2 veidi: 5. bezdarba 6. nelaimes gadījumi darbā un arodslimības

Atšķirības ienākumu deklarēšanā IIN un UIN maksātājiem

Rādītājs	IIN (IK, SDV)	UIN (SIA)
Deklarācija	Gada ienākumu deklarācija	UIN deklarācija + gada pārskats
Termiņš	1. jūnijs	30. aprīlis
Zaudējumu segšana	3 (6) gadi	5 (10) → 8 gadi
Avansa aprēķina termiņš	iesniedzot gada ienākumu deklarāciju	iesniedzot gada pārskatu (30.04.)
Avansa summa atbilstoši	iepriekšējā gada nodoklim	iepriekšējā gada nodoklis x CSP patēriņa cenu indekss
Avansu maksā	15.03., 15.05., 15.08., 15.11.	katru mēnesi līdz 15. datumam

PVN maksātāji un to reģistrācija

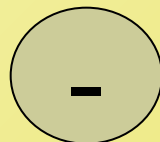
(likums “Par pievienotās vērtības nodokli” 3., 26.pants)

- **obligāti jāreģistrējas līdz nākamā mēneša 15.datumam:**
  - fiziskajām un juridiskajām personām, ja iepriekšējo 12 mēnešu laikā ar PVN apliekamie darījumi (preču pārdošana, pakalpojumi) $\geq$ **EUR 50 000**
- pārējiem – nav obligāti

PVN budžetā =

Aprēķinātais PVN

- par ieņēmumiem un saņemtiem avansiem saskaita pašu **izrakstītajos rēķinos PVN** summu

Priekšnodoklis

- PVN par izdevumiem apliekamo darījumu nodrošināšanai saskaita no citām ar PVN apliekamām personām **saņemtajos rēķinos** norādīto PVN

Uzdevums

Aprēķināt PVN summu, kas jāiemaksā budžetā!

- Izrakstīts rēķins par izpildītiem remontdarbiem
€ 1000 + PVN 21% 210, kopā 1210
- Saņemti rēķini:
  - par iepirktiem materiāliem € 500, t.sk. PVN 86,78
  - par auto nomu € 121, t.sk. PVN 21,-
  - par pašnodarbinātā (reģistrējies VID)
sniegtiem pakalpojumiem € 100,-
- Aprēķināta darba samaksa € 200,-
- Aprēķināts darba devēja VSAOI € 48,18

$$\text{PVN budžetā} = 210 - (86,78 + 21) = 210 - 107,78 = 102,22$$

Kā uzsākt grāmatvedību?

- Kas kārtos:
  - pats – ja IK vai viena īpašnieka SIA
  - grāmatvedis
  - firma
- Īpašnieka, valdes atbildība par grāmatvedību
- Katram darījumam – atbilstošs dokuments
- Dokumentu rekvizīti
- Tehniskais nodrošinājums
- Izdevumu atbilstība ieņēmumiem

Grāmatvedības dokumentu veidi

---

stingrās uzskaites

- elektroniskā kases aparāta (EKA) čeki (+ kvītis)
- darījumu kvītis
- biļetes

pārējie

- pavadzīmes, rēķini, fakturrēķini, iekšējās pavadzīmes
- kases ieņēmumu un izdevumu orderi (KIO)
- maksājumu uzdevumi (MU)
- bankas kvītis
- bankas konta izraksti
- pārējie iekšējie dokumenti (iepirkšanas akti, grāmatvedības izziņas, avansa norēķini utt.)

Grāmatvedības normatīvie akti

Likums "Par grāmatvedību"

MK noteikumi:

- ✓ Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju, 21.10.2003. Nr. 585
- ✓ Kases operāciju uzskaites noteikumi, 21.10.2003. nr. 584
- ✓ Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība, 11.02.2014. nr. 95 un 96

Gada pārskatu likums

Grāmatvedības atšķirības

Rādītājs	IK, SDV	SIA
Grāmatvedības sistēma	vienkāršais ieraksts (VG) -Saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnāls <i>vai</i> divkāršais ieraksts (DG)	divkāršais ieraksts (konti, virsgrāmata)
Kases operāciju uzskaite	<u>Nav nepieciešami:</u> <ul style="list-style-type: none"> ■ kases orderi, ja ir ārējais attaisnojuma dokuments; ■ kases grāmata 	Nepieciešami: <ul style="list-style-type: none"> ■ kases orderi ■ kases grāmata, kurā <u>skaidras naudas darījumi un kases atlikums jānorāda katru dienu</u>
Gada pārskats	VG - nav nepieciešams, DG – finanšu pārskats (balance, ieņēmumu un izdevumu pārskats)	par katru pārskata gadu (balance, peļņas vai zaudējumu aprēķins, naudas plūsmas pārskats, pašu kapitāla izmaiņu pārskats, pielikums, vadības ziņojums)
Zvērināts revidents	nav nepieciešams	Ja pārsniedz 2 no 3: 1. balance € 400 000 2. neto apgrozījums € 800 000 3. darbinieki 25 23

Personīgā īpašuma izmantošana

Rādītājs	IK, SDV	SIA
Naudas līdzekļi	Kases ieņēmumu orderis	Īpašnieka aizdevuma līgums, Kases ieņēmumu orderis
Pamatlīdzekļi	Nav nepieciešams dokumentēt, ja izmanto arī personīgām vajadzībām-izdevumos max 70%	Jāslēdz līgums: <ul style="list-style-type: none"> ■ noma – par atlīdzību (<i>IIN par ienākumiem</i>) ■ patapinājums – bezatlīdzības
Automašīna	Ceļazīmes, izdevumi max 70%	Līgums, ceļazīmes
Telpas	Nav jādokumentē	Līgums
Telpu izmantošana saimnieciskajā darbībā	Jāpiesaka: <ul style="list-style-type: none"> ■ pašvaldībā - jāmaksā NĪN; ■ elektrības, siltuma, gāzes piegādātājiem – PVN 21% 	

PALDIES PAR UZMANĪBU!